

Символіка дівочої коси в українській обрядовості





Коли новонароджену дівчинку купали вперше, то до купелі клали гребінець – із побажанням, щоб волосся стало густим, довгим і гарним.





Першу стрижку призначали на перший день народження. Неодмінним атрибутом святкування були **пострижини**. Хрещений батько брав ножиці та проголошував особливі слова-побажання волоссю рости густим, а косі – довгою, до пояса. Острижене волосся спалювали, водночас одне пасмо лишали на згадку та зберігали потім усе життя.

На Гуцульщині, як тільки дівчинці виповнювалося 6 років, їй уперше заплітали косу. Примовляючи: «Як зв'язую все волосся на тобі, аби ся тримало з усіх 4 боків, так, аби ся в'язали до тебе з усіх боків парубки. Удівці, дідівські сини, той, котрий найстарший, парубки у краї. Котрий тебе узрить, аби ся за тобою умлівав, як риба за водою».






ДОГЛЯД ЗА ВОЛОССЯМ

Мили волосся теплою водою, яку брали з природних джерел. У воду обов'язково додавали трави, які робили його здоровим. Так задля густоти та міцності волосся використовували любисток, ромашка надавала блиску та золотавого відтінку, м'яким волосся робила м'ята.

Ополіскували волосся настоями з листя кропиви чи берези, використовували також квітки ромашки. Для того, щоб зробити такий настій, сухі трави дрібнили й заливали окропом (на 1 столову ложку трави одна склянка окропу), настоювали до охолодження та проціджували.





Мити голову дозволялося лише у вівторок, четвер і суботу, а в той день, коли народився - заборонялося. Особлива заборона стосувалася й п'ятниці. Розчісували гребінцем кістяним, дерев'яним або зробленим з рогу. Гребінцем з так званих "дівочих дерев" - яблуні, берези, вишні.



ЗАПЛІТИНИ

Хрещена мати, коли дівчинці виповнювалося 6 років, врочисто плела похресниці перші кіски. Заплітали волосся навхрест, із чотирьох боків, із лоба, із потилиці, від вушок. Водночас хрещена могла промовляти слова-побажання для дівчини в майбутньому приваблювати добрих парубків.






Звичай в заплітанні коси

На Лівобережжі в будень дівчата робили рівний проділ посередині й заплітали дві коси, якими обвивали голову віночком. А в неділю плели волосся в одну косу, уплітали кісники – кольорові стрічки.

На Правобережжі в будень дівчата обвивали голову 2-ма кісьми. У неділю плели дві коси, які звисали вздовж спини й були без стрічок.





Галичанки заплітали 4 коси – дрібушки. На Закарпатті заплітають одну косу, спереду роблять начоси.

На Київщині дівчата перед неділею і святом одна одну заплітали «у зв'язки» і «в колокілки». Це вишукана зачіска, без сторонніх рук не обійтись.

Подільнянки заплітали дві коси зі стрічкою. Їх носили віночком, підв'язували кінець коси до початку, переплітали одну одною, опускали на всю довжину.





Весілля

Розплітання дівочої коси- кінець дівуванню.
Розплітає косу мати чи брат «молодої» або «молодий». Він же й забирає собі стрічку. Молоду садовлять на діжці, застеленій кожухом. Молодий підходить до нареченої і розплітає їй косу. Розплітає небагато, щоб тільки витягнути з коси стрічку й забрати її собі. Далі вже цю церемонію довершують дружки. Прощаючись із косою, молода плаче, а дружки співають.





Покриття голову хусткою – символ заміжжя, підкорення чоловікові. На другий день після весілля вже одружена жінка не повинна була знімати хустку, адже «ходити простоволосою» або «світити волоссям» колись вважали непристойністю.



**Коса символізувала цноту, а охайна,
гладенька голівка – дівочу чистоту.**

